

## บทที่ 1

### บทนำ

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันขั้นพื้นฐานและครอบครัวเป็นหน่วยของสังคมมนุษย์ที่เล็กที่สุดซึ่งชายหญิงสมควรใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ในปัจจุบันมีปัญหาสังคมเกิดขึ้นมากมาย ส่วนหนึ่งเกิดมาจากปัญหาครอบครัว หากสถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง ย่อมส่งผลให้ปัญหาสังคมลดน้อยลง ดังนั้นกฎหมายจึงมีการบัญญัติถึงสิทธิหน้าที่ของสามีภริยาไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อกันอันจะทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข แต่หากความสัมพันธ์ระหว่างสามีภரியานั้นไม่อาจดำเนินต่อไปอย่างราบรื่นได้แล้วไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 อนุญาตให้สามีภริยาที่ไม่ประสงค์จะใช้ชีวิตร่วมกันต่อไปหย่าขาดจากกันได้ การหย่าขาดจากการสมรสนั้นสามารถทำได้สองวิธี โดยวิธีแรกคือการตกลงหย่าขาดจากกันด้วยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย โดยการจดทะเบียนหย่ากับเจ้าหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด อีกวิธีหนึ่งก็คือการหย่าโดยที่สามีหรือภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมที่จะหย่า กฎหมายก็เปิดโอกาสให้ดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลเพื่อให้พิพากษาหย่าขาดจากกันได้ โดยจะต้องมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งที่เข้าลักษณะเหตุฟ้องหย่าตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้เหตุฟ้องหย่านั้นจะต้องเป็นเรื่องที่ร้ายแรงมากกว่าเป็นเพียงการกระทบกระทั่งกันตามปกติของการเป็นสามีภริยากัน โดยจะต้องถึงขนาดที่ว่าหากยังคงอยู่ร่วมกันต่อไปอีกก็จะเป็นผลร้ายต่อครอบครัว

เหตุฟ้องหย่าตามกฎหมายนั้นมีหลายประการ สำหรับเหตุฟ้องหย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 1516 เหตุฟ้องหย่าประการหนึ่งที่ยังคงเป็นปัญหาคือเหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (6) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “สามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้”<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> One spouse has failed to give proper maintenance and support to the other, or committed acts seriously adverse to the relationship of husband and wife to such an extent that the other has deemed in excessive trouble where the condition, position and

การทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 1516 (6) ดังกล่าวข้างต้น มีปัญหาอยู่หลายประการ กล่าวคือ การกระทำใดจึงจะถือว่าเป็นการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง และในการวินิจฉัยว่าการกระทำใดเป็นการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง ให้หลักเกณฑ์ใดในการวินิจฉัย การกำหนดเงื่อนไขว่าถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ เงื่อนไขดังกล่าวเป็นธรรมต่อสามีภริยาทั้งสองฝ่ายหรือไม่ และการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรงซึ่งเป็นเหตุฟ้องหย่าที่เป็นหลักความผิด มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันหรือไม่

#### ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในเรื่องนี้จะจำกัดขอบเขตเฉพาะกรณีเหตุฟ้องหย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 (6) ในส่วนของการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภริยากันอย่างร้ายแรงเท่านั้น โดยศึกษาประวัติศาสตร์และแนวความคิดของเหตุฟ้องหย่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา บทความ และตำรา ซึ่งจะทำการศึกษาในรูปแบบของการวิเคราะห์และเปรียบเทียบหลักกฎหมายทั้งของไทยและของต่างประเทศ ในระบบกฎหมาย Common Law และ Civil Law ว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร

#### วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อให้ทราบว่าการกระทำใดจึงจะถือว่าเป็นการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง และชี้ให้เห็นว่าในการวินิจฉัยว่าการกระทำใดเป็นการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง สมควรใช้หลักเกณฑ์ใดในการวินิจฉัย และเพื่อให้ทราบว่าเงื่อนไขในการฟ้องร้อง และแนวคิดของเหตุฟ้องหย่ามีความเหมาะสมแล้วหรือไม่

---

cohabitation as husband and wife are taken into consideration, the latter may enter a claim for divorce.

### วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้จะศึกษาเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และคำพิพากษาของศาลฎีกา

### ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ทำให้เกิดความเข้าใจถึงหลักกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องหย่าตามระบบกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ และหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยปัญหาการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภริยากัน อันจะทำให้ผู้ใช้กฎหมายไม่เกิดความสับสน